

RAKENNUSMATERIAALINÄYTTEIDEN JA PINTOJEN PÖLYNÄYTTEIDEN MIKROBIKASVUSTOJEN MYRKYLLISYYDEN TESTAAMINEN SISÄILMASTON KUNTOTUTKIMUSTEN YHTEYDESSÄ

Eija Puhakka, Jukka Kärkkäinen
Suomen Sisäilmaston Mittauspalvelu Oy

Seija Kalso, Anu Bäckroos
MetropoliLab

Tutkimuksen taustaa

- ▶ rakennusmateriaaleista tai rakennuksen ulkopuolelta sisäilmaan kulkeutuvat mikrobikasvustojen epäpuhtaudet voivat nykytiedon perusteella aiheuttaa haittoja, oireita ja sairauksia, osalle rakennusten käyttäjiä,
- ▶ osan rakennusten sisäympäristöissä esiintyvistä mikrobeista, homesienistä ja bakteereista, on havaittu tuottavan myrkyllisiä aineita, mm. mykotoksiineja,
- ▶ myrkyllisten aineiden arvioidaan tehostavan mikrobikasvustojen haitallisia vaikutuksia,
- ▶ näytemateriaalien myrkyllisyyden testaamiseen on kehitetty menetelmiä, joissa tutkittavien materiaalien testiorganismeina käytetään nisäkässoluja.

Tutkimuksen tarkoitus

- ▶ Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, voidaanko ongelmallisiksi koettujen rakennusten sisätilojen pinnoilta kerättyjen pölynäytteiden ja avatuista rakenteista otettujen materiaalinäytteiden mahdollisten mikrobikasvustojen myrkyllisyyttä arvioida kehitetyn, karjun siittiösolujen liikkuvuuden muutokseen perustuvan testin avulla.

Tutkimusaineisto ja menetelmät

- ▶ tutkimukset tehtiin rakennusten ja kalusteiden tasopinnoilta kerättyjen pölynäytteiden (steriili pyyhe ja Minigrip-pussi, 12 + 13 kpl) ja avatuista rakenteista otettujen näytteiden (39 kpl) avulla,
- ▶ näytteet otettiin sisäilmaston kuntotutkimusten yhteydessä ongelmallisiksi koetuista rakennuksista,
- ▶ näytteiden myrkyllisyys testattiin käyttämällä testiorganismina karjun siittiösoluja. Testisolut altistettiin materiaalinäytteistä haihtuville tai vapautuville epäpuhtauksille ja pölynäytteistä valmistetulle uuttele,
- ▶ näytteistä määritettiin myös mikrobipitoisuudet viljelymenetelmällä.

Näytteiden myrkyllisyyden arviointi

- ▶ pölynäytteistä valmistettujen uutteen ja rakennusmateriaalien vaikutusta altistettujen karjun siittiöiden liikkuvuuteen arvioitiin seuraavasti:
  - 0 = kaikki siittiöt liikkumattomia,
  - + = noin 10 % liikkuvia,
  - ++ = noin 20 – 40 % liikkuvia,
  - +++ = yli 50 % liikkuvia,
- ▶ myrkyllisiksi arvioitiin ne pölynäytteiden uutteen ja rakennusmateriaalinäytteet, jotka pysäyttivät karjun siittiöiden uintiliikkeen (tulos 0). Lievästi myrkyllisiksi tulkittiin ne, joissa vain korkeintaan 10 % siittiöistä säilytti testissä liikkuvuutensa (tulos +).

Rakennusmateriaalinäytteiden tulokset

- ▶ tutkituista rakennusmateriaaleista 10 (25,6 %) luokiteltiin myrkyllisiksi ja 13 (33,3 %) lievästi myrkyllisiksi. Näytteet olivat lastulevyä (7), linoleumia, liimaa ja tasoitetta (7), Toja-eristettä (3), korkki- tai turve-eristettä (2), mineraalivillaa (1), Leca-soraa (1), kipsilevyä (1) ja vaneria (1),
- ▶ lopuilla materiaalinäytteillä siittiöiden liikkuvuus oli tasoa ++ (15 näytettä) tai +++ (yksi näyte),
- ▶ kuudessa näytteessä (26,1 %), jotka todettiin myrkyllisiksi tai lievästi myrkyllisiksi, mikrobipitoisuudet ylittivät sosiaali- ja terveystieteiden ohjearvot,
- ▶ näytteet, joissa poikkeavia mikrobikasvustoja todettiin, olivat Toja-eristettä (2 näytettä), Leca-soraa, korkkia, liimaa ja tasoitetta, mineraalivillaeristettä ja kipsilevyä,
- ▶ neljästä näytteestä, joita ei luokiteltu myrkylliseksi, kolmessa (linoleumia ja liimaa, 2 näytettä, ja kipsilevy) mikrobipitoisuudet olivat ohjearvon yläpuolella ja yhdessä linoleuminäytteessä homesienikoostumus oli poikkeava.

Pinnoilta kerättyjen pölynäytteiden tulokset

- ▶ kaikissa pinnoilta kerätyissä pölynäytteissä siittiöiden liikkuvuus oli tasoa +++ eli myrkyllisyyttä ei todettu,
- ▶ kaikissa pinnoilta Minigrip-pussiin kerätyissä näytteissä todettiin homesieniä. Ns. kosteusvaurioihin viittaavia sieniä (*Aspergillus fumigatus*, *Aspergillus ochraceus*, *Paecilomyces*, *Ulocladium*) todettiin 4 näytteessä.

Johtopäätökset – rakennusmateriaalinäytteet

- ▶ rakennusmateriaalien myrkyllisyyttä on mahdollista testata käytetyllä siittiösolujen liikkuvuuteen perustuvalla tutkimusmenetelmällä, jossa solut altistetaan tutkittavasta materiaalista haihtuville tai vapautuville epäpuhtauksille,
- ▶ menetelmää ei voida sellaisenaan käyttää kaikkien rakennusmateriaalien mahdollisten mikrobikasvustojen myrkyllisyyden testaamiseen: materiaalit, joiden valmistukseen on käytetty liimoja tai muita myöhemmin materiaalista pois haihtuvia kemikaaleja (liimatut lattiapinnoitteet ja liimatut puutuotteet kuten lastulevy ja vaneri), ovat ilmeisesti sellaisenaan myrkyllisiä käytetyille testaussoluille.
- ▶ muiden rakennusmateriaalien testausta niiden sisältämien mikrobikasvustojen myrkyllisyyden selvittämiseksi on mahdollista jatkaa.

Johtopäätökset – pölynäytteet

- ▶ käytetty tutkimusmenetelmä ei sovellu sellaisenaan pinnoilta kerättyjen pölynäytteiden ja pölyn sisältämien mikrobien myrkyllisyyden testaamiseen,
- ▶ kaikissa tasopinnoilta Minigrip-pussin avulla kerätyissä pölynäytteissä, toisin kuin rakennusmateriaalinäytteissä, todettiin mikrobeja,
- ▶ osassa näytteitä todettiin ns. kosteusvaurioihin viittaavia mikrobeja. Osassa mikrobimäärä oli korkea, mutta siittiöiden liikkuvuudessa ei todettu muutoksia,
- ▶ syynä tuloksiin voi olla käytetyllä tutkimustekniikalla saatava liian vähäinen näytemäärä,
- ▶ tutkimusmenetelmän testausta on mahdollista jatkaa siirtymällä näytteenkeräyksessä imuroimalla otettaviin, suurempikokoisiin näytteisiin.